

Житнік Т.С.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Система естетичного виховання дає можливість забезпечити всебічний, індивідуальний і гармонійний розвиток кожної дитини. Естетичне виховання – це система комплексного, планомірного, цілеспрямованого і послідовного впливу на людину з боку певних соціальних інститутів та установ на основі єдиних науково-педагогічних принципів, методів та засад, в результаті якого в неї виникає світоглядна установка на безпосередню творчу оцінку дійсності і власного життя в суспільстві, як проявів прекрасного і потворного, піднесеного і низького, трагічного і комічного та інших естетичних категорій [1, с. 34]. Майбутнє культури людини залежить від умов творчого зростання дитини, які відображаються в її індивідуальній художній творчості, але «необхідною умовою засвоєння художньої культури є розвиток пізнавального інтересу до образотворчого мистецтва, хисту до інтерпретації, творчої уяви і конкретно-образного мислення» [2, с. 54].

Через особистісну взаємодію з творами мистецтва людина набуває вдосконалення та творчого розвитку її художніх здібностей. Головним моментом та основним підґрунтям цього ракурсу дослідження є об'єктивна подвійність мистецтва, де з одного боку, воно є особливою індивідуальною формою самовираження, своєрідним ставленням до оточення, а з іншого боку – у результаті ознайомлення з творами мистецтва та їх особистісним сприйняттям у людини формується власний естетичний смак, індивідуальний художній образ. Твір мистецтва завжди лишається особливою індивідуальною формою вираження особистісного ставлення до світу, де через нього митець виражає власні почуття, думки, ідеї, що виникають у свідомості певної особистості, з властивим тільки їй інтелектуальним і психологічним досвідом, власними переживаннями та осмисленням дійсності.

Виховна художньо-творча культура дитини здійснюється через включення дитини у певну виховну діяльність, яка може відобразитися та реалізовуватися у навчанні, спілкуванні або грі, але обов'язково має бути художньо забарвлена. Одним із головних моментів відтворення сюжетної ідеї в образотворчому мистецтві є художній образ. Створення образу в сюжетних малюнках відбувається під час створення самої ідеї. Тобто дитина старшого дошкільного віку до того, як почала малювати, уявляє собі художній образ, який вона сприймала раніше у реальному житті. Е. Шорохов пише: «Формування зорових образів у людини є одним із елементів пізнання зовнішнього світу» [3, с. 44]. І далі вчений зазначає: «Існують дві категорії образів. Одні образи швидко з'являються і зникають. Такі образи не стійкі і не довготривалі. Інші образи створюються довше, на основі аналітико-синтетичної діяльності, роботи уяви, волі та мислення, вони вбирають у себе найцінніше і найсуттєвіше» [3, с. 44].

Таким чином, дитячі художні образи складаються на основі точного уявлення про якийсь предмет, який, з часом, може змінюватися, доповнюватися. Під впливом нових зорових уявлень про один і той же предмет (більш детальне спостереження, повторне сприйняття, зміни індивідуальних особливостей предмета) художній образ може змінюватись настільки, що його складно впізнати.

У такій ситуації на допомогу прийде педагогічна майстерність викладача. Під час визначення завдань педагог повинен враховувати особливості дитячої уяви. Основне завдання краще поділити на більш дрібні, розібрати його на частини, систематично розкласти на пласти. Під час роботи із дошкільнятами бувають випадки відмови від малювання. Причиною такої поведінки можуть бути недостатні знання про предмет або явище, недостатня компетентність дитини в тому чи іншому питанні. Під час визначення завдання треба враховувати особливості дитини дошкільного віку, її соціальне надбання. У попередній бесіді перед завданням викладачеві необхідно зняти напругу дитячої аудиторії, концентрувати увагу учнів на сюжеті та максимальному самовиявленні, використовуючи ігровий характер в їх образотворчій діяльності. У процесі образотворчої діяльності створюються найсприятливіші умови для розвитку естетичних почуттів та ставлення до навколишнього. Під час малювання, дошкільники зазнають великої насолоди від самого процесу створення сюжету, дії, яка відбувається на малюнку, тим самим нагадуючи сюжетно-рольову гру. Під час фантазування над сюжетом малюнка, діти розвивають творчу уяву, естетичне відчуття смаку. Викладач повинен підтримувати ці прагнення, дозволяючи дітям самостійно обирати головних персонажів малюнку та доступні засоби відтворення сюжету.

На перших етапах розвитку творчості, яке має спонтанний характер, необхідно стимулювати психоемоційний розвиток у цій галузі, що є, на наш погляд, умовою найбільш продуктивної творчої діяльності у процесі розвитку художньої культури дитини.

Гуманістична природа мистецтва полягає в тому, що воно збагачує естетичні почуття індивіда, його духовний світ, збільшує коло інтересів, розширює вузькі рамки утилітарного ставлення до дійсності, вводить людину в безмежний за своєю широтою і багатством хвилюючий світ прекрасного. Твір мистецтва дає можливість впливати на процес художньої активності та творчості дитини, яка, в свою чергу, сприймає його індивідуально, залежно від свого внутрішнього психологічного стану, своїх почуттів, своїх переживань. Тому важливо (в результаті постійного навіювання зовні на якісь стандарти, взірці мистецтва) допомогти дитині поступово не

втратити своє індивідуально-своєрідне обличчя, перетворитися в виразно-індивідуальну особистість нашого суспільства.

Список використаних джерел:

1. Белкіна Е. В. Естетичне виховання дітей шестирічного віку засобами образотворчого мистецтва. – Київ, 1996. – 190 с.
2. Голінська Т. М. Естетичний розвиток молодших школярів засобами синтезу мистецтв. – Херсон, 2005. – 240 с.
3. Шорохов Е. В. Методика преподавания композиции на уроках изобразительного искусства в школе. – Москва, 1977. – 112 с., ил.